

بسم الله الرحمن الرحيم

دانشگاه افسری امام علی (ع)
معاونت پژوهش

آشنایی با نیروها و رسته ها

بیژن حیدرپور

و

مجید کاظمی

۱۳۹۳

سرشناسه	حیدرپور، بیژن، ۱۳۴۷
عنوان و نام پدیدآور	آشنایی با نیروها و رسته‌ها: بیژن حیدرپور و مجید کاظمی
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه افسری امام علی (ع)، معاونت پژوهشی، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	۱۷۴ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۸۷۴-۷۱-۵
وضعیت فهرست نویسی	فبا
یادداشت	کتابنامه: ص ۱۷۴
موضوع	ایران، ارتش
موضوع	ایران، ارتش - تدارکات و ذخایر
شماره افزوده	کاظمی، مجید، ۱۳۴۷ -
شماره افزوده	دانشگاه افسری امام علی (ع)، معاونت پژوهشی
رده بندی کنگره	۱۳۹۳ ج ۹، باب ۱۸۸۵۳
رده بندی دیویی	۳۵۵.۰۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۳۵۵۳۲۰

عنوان کتاب:	آشنایی با نیروها و رسته‌ها
مؤلفین:	بیژن حیدرپور و مجید کاظمی
ویراستار:	امید حضوری
صفحه آرا:	بابک نیازی
طراح جلد:	ناصر شیرمحمدی
مدیر مسئول انتشارات:	حمیدرضا بیات
ناشر:	انتشارات دانشگاه افسری امام علی (ع)
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۱۵۰۰۰۰ ریال
نوبت چاپ:	اول، ۱۳۹۳
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۶۸۷۴-۷۱-۵
صندوق پستی:	۱۳۱۷۸۹۳۴۷
تلفن:	۶۶۴۶۷۴۴۴
پست الکترونیک:	Imamali.nashr93@gmail.com

نشانی: تهران، خیابان امام خمینی (ع)، روبروی مجلس سابق، دانشگاه افسری امام علی (ع)

کلیه حقوق برای دانشگاه افسری امام علی (ع) محفوظ است.

سخن انتشارات معاونت پژوهش دانشگاه افسری امام علی^(ع)

دانشگاه افسری امام علی^(ع) با توجه به قدمت و سابقه حرفه‌ای خود، سال‌ها است که با تهیه و تدوین کتب علمی، نظامی و آموزشی مورد نیاز، سعی در تعالی روز به روز دانش علمی دانشجویان این دانشگاه دارد؛ و با هدف پرورش دانشجویان دانش‌مدار، هوشمند و متعهد، در راستای پاسداری و دفاع از تمامیت ارضی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، گام‌های استوار و مؤثری برداشته است.

بر اساس مصوبات شورای پژوهشی و آموزشی دانشگاه، چاپ و نشر کتاب‌های آموزشی و کمک آموزشی سرلوحه کار قرار گرفته و در راستای تحقق این اهداف، با حمایت از تألیف، گردآوری و ترجمه‌ی کتب علمی، نخست منابع درسی مورد نیاز تأمین گردیده و در مرحله بعد، تدوین منابع علمی، کمک آموزشی و پژوهشی در دستور کار قرار گرفته است.

برای چاپ کتاب، علاوه بر ارزش علمی، می‌بایست اهداف عالی ارتش جمهوری اسلامی ایران، اهتمام به محتوای ارزشی و معنوی کتاب، هماهنگی با سرفصل‌های وزارت علوم و کاربردی و تخصصی کردن کتاب‌های تدوین شده و ... لحاظ شود که دشواری‌ها و موانع راه بر هیچ یک از صاحب‌نظران پوشیده نیست.

امید آنکه گام‌های ارزشمند و مفیدی که برداشته شده، سرآغاز حرکت و پویایی بیش از پیش این دانشگاه مقدس باشد.

از این‌رو از تمامی منتقدان، استادان و هیأت‌های علمی تمامی دانشگاه‌های کشور یاری و مدد می‌جوییم تا آنکه هر گونه کاستی و نقص‌های احتمالی را هرچه کم و ناچیز باشند، متذکر گردند.
ان‌شاء...

پیشگفتار

ارتش جمهوری اسلامی ایران متشکل از نیروهای زمینی، هوایی، دریایی و پدافند هوایی است. این نیروها توسط ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران هماهنگ می‌گردند.

بر اساس قانون اساسی، فرماندهی آجا از طرف ولی فقیه و رهبر انقلاب اسلامی و فرماندهی کل قوا تعیین و انتخاب می‌گردد. وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح نیز امر پشتیبانی و تدارکات این نیروها را بر عهده دارد.

ارتش جمهوری اسلامی ایران در طول هشت سال دفاع مقدس حماسه‌های بسیاری آفرید و جانانه از کشور و نظام مقدس جمهوری اسلامی دفاع کرد و بارها مورد تقدیر بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم فرماندهی کل قوا حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله‌العالی) قرار گرفت.

مأموریت‌ها و وظایف ارتش جمهوری اسلامی ایران

الف) آمادگی و مقابله در برابر هرگونه تجاوز نظامی علیه استقلال، تمامیت ارضی نظام جمهوری اسلامی ایران و منافع کشور.

ب) همکاری با نیروهای انتظامی و سپاه پاسداران در مقابله با اشراک، یاغیان، قاچاقچیان، تجزیه‌طلبان و جریانات براندازی در مواقع ضروری بنا به دستور.

پ) در اختیار قرار دادن افرادی که در استخدام ارتش هستند و تجهیزات فنی خود بنا به دستور دولت در اجرای اصل ۱۴۷ قانون اساسی و با رعایت کامل موازین عدل اسلامی که بنا به تشخیص شورای عالی دفاع به آمادگی رزمی ارتش آسیبی وارد نیاید.

ت) سازماندهی، آموزش، تجهیز و گسترش نیروهای زمینی، هوایی و دریایی متناسب با امکانات و تهدیدات برای انجام مأموریت‌های محوله.

سازمان ارتش جمهوری اسلامی ایران

نیروهای زمینی، هوایی، دریایی و پدافند هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران به عنوان نیروهای صف مستقیماً زیر نظر فرماندهی کل آجا می‌باشند و ستاد مشترک آجا و سازمان‌های عقیدتی سیاسی و حفاظت اطلاعات ارتش به عنوان ستاد، نیروهای مذکور را به فرماندهی وصل می‌نمایند.

سازمان عقیدتی سیاسی و سازمان حفاظت اطلاعات ارتش هر یک با اهداف و وظایف خاصی در کنار این نیروهای چهارگانه آجا تشکیل شده‌اند. سازمان حفاظت اطلاعات به منظور پیشگیری، کشف و خنثی‌سازی در زمینه‌های جاسوسی، براندازی، خرابکاری و ایجاد نارضایتی‌ها در سطح ارتش ایجاد شده است.

وظیفه سازمان عقیدتی سیاسی ارتش نیز رشد و گسترش فرهنگ و ارزش‌های اسلامی در ارتش و سازمان‌های وابسته به آن براساس معیارها، ضوابط اسلامی و تدابیر و رهنمودها و دستورالعمل‌های مقام معظم رهبری است.

شمای سازمانی ارتش جمهوری اسلامی ایران به شرح نمای زیر است:

برابر سازماندهی ارتش جمهوری اسلامی ایران که مشتمل بر چهار نیروی عمده می‌باشد، که در نیروی هوایی، به‌کارگیری مؤثر هواپیما به عنوان ابزاری جنگی، پس از جنگ اول جهانی و به ویژه در خلال جنگ دوم جهانی تحولی شگرف در صحنه نبرد پدید آورد. این وسیله در آن زمان می‌توانست به اهداف غیرقابل دسترس نیروهای دشمن در عمق سرزمین او دست پیدا کرده و ضربات کاری را بر طرف مخاصمه وارد آورد. همچنین تأثیر روانی حملات هوایی بر نیروهای رزمنده و حتی مردم غیرنظامی به حدی بود که گاهی دشمن را درمانده می‌نمود. این سلاح جدید مرزهای سنتی جنگ را درهم شکسته و آرامش را در هر لحظه از دشمن سلب می‌کرد، به‌طوری که نه در شب احساس امنیت واقعی وجود داشت و نه در روز، تنها در مواردی خاص چون شرایط جوی حاد این پرنده‌های وحشت‌آور در آشیانه جای خوش می‌کردند. اما بنا به نیاز و شرایط مساعد توسعه فناوری هوانوردی، هر روزه تغییر و تحولات جدی در ساختار هواپیماها، قابلیت آن‌ها، تاکتیک‌های پروازی، قدرت تخریب و دقت هدف‌گیری مهمات ایجاد شد و به تناسب این پیشرفت‌ها سهم بیشتر و بارزتری در جنگ به نیروهای هوایی واگذار گردید. تحولات فنی در طول دهه ۱۹۸۰ به حدی رسید که برخی از متخصصین هوانوردی دریافتند اینک می‌توان نیروی هوایی سنتی را به‌طور مستقل از یک پیشرفت کیفی در توانایی‌های آن، برای نیل به اهداف نیروهای مشترک در صحنه نبرد (Theater Joint-Forces) بهره‌مند ساخت.

نقش نیروی هوایی آمریکا و متحدین در دستیابی به پیروزی زود هنگام در جنگ‌های آزادسازی کویت از اشغال عراق (موسوم به جنگ نفت در سال ۱۹۹۱)، بالکان در صربستان (۱۹۹۸-۱۹۹۹)، جنگ اشغال عراق (مارس ۲۰۰۳) و افغانستان (۲۰۰۳) به بهانه مقابله با تروریسم و برقراری دموکراسی، وجهه‌ای جدید و خارج از تفکر تاکتیکی به نقش این نیرو داده و در واقع تأثیرات آن را به سطح استراتژیک ارتقاء داد.

اگرچه عملیات نبرد هوایی استراتژیک، پیروزی سریع و آسانی را که برخی افراد در اوایل قرن بیستم وعده داده‌اند به منصه ظهور نخواهد آورد، اما به‌رحال چنین عملیاتی، نسبت به جنگی که بدون وجود آن بر پا شود، پیروزی را سریع‌تر و آسان‌تر به ارمغان می‌آورد و در بخش هوانیروز، پرواز بر فراز آسمان‌ها از آرزوهای دیرین انسان به شمار می‌آید. اولین کسی که در این زمینه نقشه‌ها و طرح‌هایی را ارائه کرد **لئوناردو داوینچی** فیلسوف، صنعتگر و نقاش ایتالیایی بود که پدر بالگرد شناخته شد. او شکل‌هایی ترسیم کرد که یک بال گردان را روی یک میله عمودی نشان می‌داد که

نیروی مستقیم لیفت را مشخص می‌کرد و به آن **هلیکس** اطلاق نمود. او معتقد بود که هوا ماده است و دارای غلظت و اگر بال گردان با سرعت کافی بچرخد، مانند مته‌ای که چوب را سوراخ می‌کند آن هم هوا را شکافته و بالا خواهد رفت. یک فرانسوی با تلفیق دو کلمه **هلیکس** به معنی "پیچیدن" و **پترون** به معنی "بال" کلمه **هلیکوپتر** را ابداع کرد. و نیز در بخش نیروی دریایی که مصداق آیه قرآن کریم: **اللّٰهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمْ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلُكُ فِيْهِ بِأَمْرِهِ وَ لَتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرْنَ**

خدا آن کسی است که دریا را برای شما رام کرد تا کشتی‌ها به فرمان او بر آن بروند. و شما از نعمتش بهره جویند، باشد که شما سپاس‌گذار باشید.

پس بنابر این، دریا برای ملت‌ها عامل مهم زندگی است و در رشد و زندگی اقتصادی ملت‌ها اهمیت حیاتی دارد. دریا همانند جاده‌ای است که نه ساخت لازم دارد و نه نیاز به ترمیم و نگهداری آن می‌باشد. امروزه کشورهای که دارای سواحل دریایی می‌باشند، از نظر وضعیت اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی نسبت به کشورهای دیگر برتری داشته به طوری که این برتری را قدرت دریایی می‌توان نام برد. هیچ کشور ساحلی نیست که منافعی در دریا نداشته باشد. مردمی که از دریا دورند فاقد یکی از مهم‌ترین روزه‌های ارتباطی به دنیای خارج خود می‌باشند. امور اقتصادی ملل فاقد سواحل دریایی به سختی و کندی انجام می‌شود. منافع کشورهای صاحب دریا ارتباط مستقیم با توانایی، نیاز و فرهنگ مردمشان دارد. وجود سواحل دریایی کشورها، در واقع به سیاست دریایی ملت‌ها عینیت می‌بخشد. این سیاست در قالب راهبرد دریایی تبیین می‌گردد و اهداف اقتصادی، سیاسی و نظامی را به دنبال دارد. موفقیت در اهداف مورد نظر بستگی به توان به‌کارگیری نیروی انسانی، ابزار و تجهیزات در حد فراگیر دارد و قدرت دریایی را به‌وجود می‌آورد. اگر چه در جهان امروز قدرت دریایی با مجموعه نیروی دریایی حاکمان و نیز امپراتوری‌های دوران و سده‌های گذشته تفاوت بسیار دارد، لیکن علی‌رغم تمامی تحولات خود بعد از انقلاب صنعتی اروپا، همان صورت تکوین شده، پیشرفته و تثبیت شده الگوی اولیه حاکمیت در دریاها می‌باشد و برخوردار از یافته‌های نظام‌های فکری و اقتصادی اعصار فلسفی «روشنگری»، «تجزیه و تحلیل» و «ایدئولوژی» است. در جهان پیشرفته امروز «قدرت دریایی» نشئت گرفته از ابعاد اصلی و اساسی حاکمیت آب‌هاست. «قدرت دریایی» براساس نظریه «آلفرد تایر ماهان» تحت عنوان «تأثیر قدرت دریایی بر تاریخ» دارای سه وجه اساسی به ترتیب شامل «استفاده از منابع عظیم دریا»، «تجارت و حمل و نقل دریایی» و «تسلط نظامی و کنترل بر آب‌ها» است که شاخه‌های فرعی و وابسته به آن حائز اهمیت و تأثیر به‌سزایی در فرآیند قدرت دریایی دارد. فرآیند فعالیت‌های اصولی کل وجوه یاد شده، موجب اعتبار قدرت دریایی است و هرگونه کاهش و ضعف در یکی از موارد آن‌ها موجب تضعیف قدرت دریایی خواهد شد. از سوی دیگر تأمین قدرت

دریایی با عملکرد این سه وجه، توأم با تلقی یکسان آن‌ها، از کل دانش و فناوری دریانوردی نوین بوده و رابطه مستقیم و بلاواسطه‌ای با آن‌ها دارد. زیربنای اصلی قدرت دریایی، نیازمند برنامه‌ریزی‌های اصولی در حیطه‌ای وسیع، متشکل و همسو است و برای رسیدن به آن، تمامی موارد مرتبط با فعالیت‌های دریایی را مانند دریانوردی، ترابری دریایی، شیلات، استخراج نفت و گاز از بستر دریا، صنایع ساحلی، کارکنان متخصص و سیاست دولت و چگونگی فعالیت‌ها در حیطه کاری خود قرار می‌دهد. از مهم‌ترین وظایف نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران دفاع از منافع ملی در دریاهای مرزی است که به او سپرده شده و همواره عهده‌دار انسجام و استقلال حوزه دریایی کشور است. کلیه فعالیت‌های نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران ارتباط مستقیم با دفاع و منافع ملی کشور در دریاها دارد که نشان‌دهنده قدرت دریایی کشور در منطقه می‌باشد. در مورد منافع کشور همین بس که بیش از ۷۵ درصد تجارت کشور از طریق دریا صورت می‌پذیرد و مقادیر قابل توجهی از فرآورده‌های انرژی ایران، از بسترهای دریایی استخراج می‌گردد.

و همچنین در قسمت نیروی پدافند هوایی، بررسی آثار گذشتگان و مطالعه رفتار موجودات زنده اعم از انسان و حیوان، نشان می‌دهد که در بین آن‌ها یک واقعیت مشترک یعنی دلبستگی و علاقه به خانه و خانواده وجود دارد. لذا به‌طور غریزی در مقابل هرگونه تهدید و تعرض به حریم زندگی ایستادگی می‌نمایند. با این تفاوت که بشر اشرف مخلوقات بوده و با قدرت تفکر و اندیشه توانسته است به موازات پیشرفت کلیه زمینه‌های صنعتی و استفاده از تسهیلات مختلف برای ادامه زندگی بهتر بهره‌برداری نموده و به جای جنگیدن با شمشیر و سپر از پیشرفته‌ترین هواپیماهای جنگنده، موشک‌های بالستیکی و جنگ‌افزارهای پدافندی استفاده نماید. با دستیابی بشر به انواع هواپیماها و موشک‌های پیشرفته هدایت‌شونده، جنگ‌های امروزی بیشتر بعد هوایی داشته و معمولاً با عملیات هوایی آغاز می‌شود و هیچ کشوری به علت بعد مسافت از حملات هواپیماها و موشک‌های دشمن در پناه نخواهد ماند. این تهدید به‌خصوص در مورد کشورهای دارنده مراکز صنعتی و استراتژیکی شدیدتر است. بررسی اجمالی نبردهای اخیر و تجربه هشت سال دفاع مقدس بیانگر این واقعیت است که استراتژی دفاع ملی هر کشوری به توان رزمی عناصر آفند و پدافند هوایی نیروهای مسلح آن کشور بستگی دارد. اجرای عملیات پدافند هوایی از منابع حساس و حیاتی، اماکن مسکونی و شهرها و دفاع از نیروهای سطحی مستقر در خطوط مقدم جبهه در طول هشت سال جنگ تحمیلی از جمله سنگین‌ترین و موفق‌ترین عملیات نظامی پدافند هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران بوده است. گرچه اهمیت پدافند هوایی انکارناپذیر است، اما باید دانست که به دو علت پدافند هوایی به صورت صد در صد برای هیچ ارتشی میسر نیست:

الف- ویژگی حملات هوایی

ب- عدم امکان پوشش هوایی کامل

برای مثال نفوذ یک فروند هواپیمای سیک آلمانی (در سال ۱۹۸۷) به میدان سرخ مسکو علی‌رغم قدرت دفاعی شوروی قبل از فروپاشی دلیلی بر این مدعا است.

امروزه با پیوستن فضا به میدان عمل قدرت‌های نظامی و پیشرفت خارق‌العاده در جنگ افزارهای هواپیماها، اهمیت پدافند هوایی بیش از پیش آشکار شده و سرنوشت پدافند هوایی با امنیت ملی و در نهایت با بقا ملی گره خورده است. بنابراین شناخت و ارزیابی امکانات پدافند هوایی مسأله‌ای ضروری و یکی از اهداف دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا می‌باشد. مسئولیت پدافند هوایی، سطوح متوسط و بالا در کشور، از قبل به فرماندهی پدافند هوایی نهجا واگذار گردیده بود و تجدید نظر سازمان آن برابر آخرین مصوبه در تاریخ ۱۳۷۲/۱۰/۷ متشکل از ۲۴ گروه پدافند هوایی بود که همگی بدون واسطه تابع فرمانده پدافند هوایی بودند. نیروی زمینی بر حسب ضرورت و با تصویب مجلس شورای اسلامی یک گروه پدافند هوایی بنام گروه ۹۹ پدافند هوایی با استعداد ۵ گردان سازمانی و ۱۰ گردان زیر امر تشکیل داده است. فرماندهی پدافند هوایی قبل از تصویب قانون ارتش در سال ۱۳۶۶/۷/۷ هیچ‌گونه مأموریت و مسئولیت دفاع هوایی از هیچ قطعه‌ای به جز پایگاه‌های هوایی و ایستگاه‌های رادار را نداشت. ولی پس از تصویب قانون ارتش، پاسداری از قلمرو فضایی و تأمین پدافند هوایی کشور به عهده فرمانده پدافند هوایی گذاشته شده است. از این رو این فرماندهی برای انجام مأموریت‌های قانونی خود می‌بایست بتواند طرح ریزی‌های لازم را با توجه به امکانات و تجهیزات موجود به عمل آورده و به کمک هواپیماهای شکاری و رهگیر تأمین فضای هوایی کشور را برقرار نماید.

در بخش مهمترین نیروی اثرگذار و موثر در عملیات که همان نیروی زمینی قهرمان می‌باشد، اگر شکل‌گیری قوای نظامی را در ایران از ابتدا در نظر بگیریم، نیروی زمینی نخستین واحد نظامی است که شکل گرفته و قدمت تشکیل این نیرو در واقع به قدمت تشکیل ارتش در ایران بازمی‌گردد. اما اگر شکل‌گیری این نیرو به صورت نوین که منبعت از فناوری‌های جدید نظامی مورد نظر باشد باید گفت که در واقع شالوده نیروی زمینی ارتش به طور مستقل و سازمان یافته به موجب حکم قشونی شماره یک در ۱۴ جدی (دی) ۱۳۰۰ شمسی بنا نهاده شده. زیرا در ماده ۶ این حکم پنج ناحیه ایران به نام‌های تهران، تبریز، مشهد، اصفهان و همدان تعیین شد که افراد آن همان افراد سابق قزاق و ژاندارم و سربازان محلی در مناطق مختلف بودند. تا سال ۱۳۰۵ شمسی سازمان قشون از لحاظ یگان‌های رزمی براساس همان سازمان پنج لشکری بود که در شهرهای مزبور (تبریز، اصفهان، تهران، مشهد و

همدان) استقرار یافته و هر لشکر دارای یک منطقه استحقاقی بود که اغلب شهرهای پیرامون آن را هم شامل می‌شد.

در سال ۱۳۰۵ پس از یک سلسله بررسی‌ها و مطالعات در زمینه‌های گوناگون به این نتیجه رسیدند که تجدید نظر کلی در ساختار سازمانی به‌عمل آید. و در این راستا باید به امر آموزش و آشنایی با رسته‌ها که یکی از ارکان اصلی و زیربنایی پیشرفت و تخصص در ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌باشد باید توجه نمود، همان طوری که استقلال و پیشرفت هر ملت در سایه آموزش و پرورش به‌دست می‌آید، کیفیت آموزش به یقین از مهمترین وجوه تمایز و ترقی کشورها در زمینه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، صنعتی و نظامی می‌باشد. در قلمرو امور نظامی اثرات آموزش و پرورش در پیشرفت و ارتقاء توان رزمی مصداق و اهمیت بیشتری پیدا می‌کند، زیرا در مواقع بحران و درگیری نقش اساسی به عهده عنصر انسانی است که به نیروهای جوان ارتش این امکان را خواهد داد تا با استفاده از دانش نظامی و تجربیات عملی، رزم را هدایت و به انجام برسانند. به همین لحاظ در انجام مأموریت‌های نظامی و آمادگی رزمی نیاز مبرم به آموزش‌ها و تخصص‌های لازم در سطوح بالا برای تمامی کارکنان نیروهای مسلح می‌باشد تا با تخصص‌های مختلف نظامی در صنعت و تکنولوژی نظامی پیشرفت حاصل نمایند. از این رو در راستای رسیدن به اهداف ارتش جمهوری اسلامی ایران، نیروهای جوان نظامی ما از آغاز خدمت باید با رسته‌های مختلف نظامی و با تخصص‌های متفاوت نیروها آشنایی کسب نمایند.

۱	فصل اول نیروی هوایی
۲	تاریخچه هواپیما
۶	تاریخچه نیروی هوایی در ایران
۹	مأموریت نیروی هوایی
۹	گروه‌بندی هواپیماهای موجود در ارتش
۲۶	درجات نهاجا
۲۷	خودآزمایی
۲۸	فصل دوم هوانیروز
۲۹	تاریخچه
۲۹	مأموریت هوانیروز
۲۹	مقدورات هوانیروز
۳۰	محدودیت‌های هوانیروز
۳۰	هواپیماهای موجود در هوا نیروز
۳۱	بالگردهای موجود در هوا نیروز
۳۷	خودآزمایی
۳۸	فصل سوم نیروی دریایی
۳۹	تاریخچه
۴۰	نیروی دریایی ایران پس از انقلاب اسلامی

۴۲	تشریح دریاهای حاشیهای کشور
۴۷	انواع شناورهای موجود در نداجا
۵۰	وظایف و مأموریت نیروی دریایی ارتش
۵۱	نیروهای تشکیل دهنده نیروی دریایی
۵۳	درجات، نشان‌ها و علائم رسته‌های نداجا
۵۷	خودآزمایی
۵۸	فصل چهارم پدافند هوایی
۵۹	تاریخچه
۶۱	مأموریت پدافند هوایی
۶۲	وظایف سیستم پدافند هوایی
۶۲	مأموریت‌های عملیاتی فرماندهی پدافند هوایی
۶۳	سامانه‌های جنگ‌افزاری پدافند زمین به هوا
۶۴	تجهیزات پدافند هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران
۶۷	خودآزمایی
۶۸	فصل پنجم نیروی زمینی
۶۹	بخش اول
۷۰	تاریخچه
۷۲	مأموریت و وظایف نیروی زمینی

۷۴	خودآزمایی
۷۵	بخش دوم: طبقه بندی رسته‌ها
۷۶	طبقه‌بندی رسته‌های آجا
۸۵	بخش سوم: گروه رسته‌های عملیات رزمی
۸۶	رسته پیاده
۹۱	رسته زرهی
۹۵	خودآزمایی
۹۶	بخش چهارم
۹۷	رسته توپخانه صحرایی و موشک‌ها
۱۰۱	رسته پدافند هوایی
۱۰۳	رسته استحکامات و عمران
۱۰۷	رسته مخابرات و جنگال
۱۱۴	خودآزمایی
۱۱۵	بخش پنجم
۱۱۶	رسته مکانیک و الکترومکانیک
۱۲۱	رسته مهمات
۱۲۴	رسته آماد
۱۳۱	رسته ترابری

صفحه	عنوان
۱۳۹	رسته دژیان
۱۴۳	رسته اداری پرسنلی
۱۴۹	رسته دارایی
۱۵۴	رسته حقوق
۱۵۶	آرم دیگر رسته‌های پشتیبانی عمومی
۱۵۷	خودآزمایی
۱۵۸	بخش ششم
۱۵۹	درجات نزاجا
۱۶۰	برخی از تجهیزات عمده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران
۱۷۲	خودآزمایی
۱۷۳	پیوست
۱۷۴	منابع